

„Istarska Rijec“

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ — Narodna poslovice.

Oglasi stoje 4 lira

za svaki centimeter razine u... (text continues)

izlaz svakog četvrtka uveče... (text continues)

Svečanosti tisućgodisnjice još traju

Proslava tisućgodisnjice hrvatskoga kraljevstva nije se završila onim danom... (text continues)

Te će se svečanosti nastaviti u Splitu, u gradu, koji je za vladanja kralja Tomislava igrao vrlo važnu ulogu... (text continues)

Splitске svečanosti započete će 25. o. m. j. Toga dana bit će svečano otvorenje željezničke pruge... (text continues)

Dalmacija je, kako svi znamo, bila do sada odrezana od susjedne Hrvatske... (text continues)

bije svoju željeznicu i da preslane biti ljudim kolonijom. U novembru 1918. Dalmacija je postala sastavnim dijelom kraljevine Jugoslavije... (text continues)

Rekli smo, da je to za susjednu kraljevinu događaj prvoga reda. Split se spremio, da ga proslavi, kako dolikuje... (text continues)

Na proslavu doći će i sam kralj, pa i razne druge visoke jugoslavenske ličnosti. U splitsku luku stići će tom zgodom i jugoslavenske ratne ladje... (text continues)

Izim toga ima još jedan događaj, koji bi mogao možda, još i najljepše da okruni uspjehom na tisućgodisnjicu hrvatskoga kraljevstva... (text continues)

Ako je to vrijeme već sada došlo — nikad bolje!

i u Engleskoj. Zbog toga kralj nije odobravao politiku protiv Hrvata. Mi smo o tome tačno obaviješteni.

Mi u buduću ne ćemo činiti, što bi otežavalo sporazum Srba i Hrvata. Srbi i Hrvati se kompletiraju a u nekim stvarima su pak dispartirani... (text continues)

Mi to hoćemo i zato sada i ne tražimo reviziju ustava već prihvaćamo gledište Pašića, pa neka se ustav opraba na jednu dvije tri godine... (text continues)

Sporazum znači da Srbi i Hrvati osjećaju jednako u ovoj državi, gdje će se osjećati Srbi, kako se osjećaju Hrvati kao u svojoj kući... (text continues)

Sa zajednicarima je ovako: Oni su statisti. Kako ih metne onako stoje, a politika nije stajanje već gibanje. Kad sam ih tjerao da budu republikanci... (text continues)

Njegovu ćemo stranku malo pomalo pojesti. Davidović nije baš jak političar ali je pošten čovjek... (text continues)

Put do našeg gospodarskog ozdravljenja i podignuća ima da se krči jedino u znaku probudjenja i odvratanja našeg življa od očajja i svih njegovih pogubnih posljedica... (text continues)

Razvoj sporazuma između Srba i Hrvata

Beogradska „Politika“, ta najveća jugoslavinska, iznijela je prošlog utorka članak o razvoju sporazuma... (text continues)

Medju ostalim da se dodje do sporazuma izjavio je i ovo: „Naša nova orijentacija nije nikakva taktika, već politika koju nam diktuje razum i srce... (text continues)

nom biti moguće upotrijebiti zato i starokatoličku crkvu. To ja tako sada samo mislim, ali još ne znam da li će tako biti. Klerikalci su agitrali da će Srbi Hrvate povlaštiti i već je izgledalo da su u tome uspjeli.

Konačno izjavljuje, da što se u državi pokaze nezgodno, to će se mijenjati sporazumno a uvjeren je da će se Radićevci i radikalci složiti, jer samo ta sloga može koristiti Jugoslaviji... (text continues)

Donijeli smo sve to po beogradskoj „Politici“, da se taj nagli i takorekuc neocikivani preokret, taj skok iz republikanštva u monarhizam može razumijeti, premda se je već duže vremena predviđala nekakva promjena. Koliko sreće da se je sve to godilo već prije šest godina... (text continues)

Pismo iz Jugoslavije

Zagreb, dne 20. jula.

Prošlog četvrtka je Pašić predao ostavku cjelokupnog dosadašnjeg ministarstva, a odmah mu se kralj povjerio sastav nove vlade. Iza kako su se radikalni u svemu sporazumljivi sa Radićevcima... (text continues)

Prva betramistorija sa radikalni, a zadnja četvorka Radićevci. Istoga dana odvezli su se novi ministri u dvor da pred kraljem položaju zakletvu. Pravoslavne ministre je zakleo dvorski prota Božić, a katolike beogradski katolički župnik Wagner... (text continues)

Učelo je u rukama Božića i rekao je stari državnik — na vama mladiima ostaj da umete u ruke sudbinu zemlje i naroda... (text continues)

Već se prije znalo, kako će biti vlada sastavljena, pa to nije prouzročilo nikakvog začuđenja u javnosti. No svakako ovaj je događaj od ogromne važnosti za Jugoslaviju... (text continues)

Usljed ovog sporazuma i obrazovanja nove vlade slijedila je promjena u postupku prema Sijepanu Radiću i njegovoj stranci. U subotu oko 11 sati šef zagrebačke policije dobio je od ministarstva unutrašnjih djela telefonski nalog da smjesti pusti na slobodu vodstvo hrvatske seljačke stranke (HSS) šef stranke je odmah čeo naredjenje redarstvenog oficira i kasarni gdje su bili internirani članovi vodstva... (text continues)

Okanimo se očajja!

Teške posljedice poslijeratne gospodarske krize odrazuju se i na našem istarskom seljaku i to vrlo pogubno. Velika bijeda i neljacija, u koju su zapali široki slojevi našeg naroda u ovim krajevima, ne samo da ne jenjava, nego se svakim danom poostrije. Ovu nadasve žalosno stanje zabrinjuje svakoga, koji istinski ljubi svoju grudu i svoj rod; ono postaje najprejncije i najvažnije naše opće narodno pitanje... (text continues)

Put do našeg gospodarskog ozdravljenja i podignuća ima da se krči jedino u znaku probudjenja i odvratanja našeg življa od očajja i svih njegovih pogubnih posljedica... (text continues)

Oni koji su pozvani ne mare za procvat i boljitak našeg naroda. Oni zabrinjavaju naše predstave i ustanove, koje ljude pridržuju i odvracaju od zla, a dozvoljavaju pjeslove, koji su naša najveća nesreća... (text continues)

Oni koji su pozvani ne mare za procvat i boljitak našeg naroda. Oni zabrinjavaju naše predstave i ustanove, koje ljude pridržuju i odvracaju od zla, a dozvoljavaju pjeslove, koji su naša najveća nesreća... (text continues)

posjetili predsjednika Stjepana Radića, prije nego što su pošli da vide svoje porodice. Dr. Vlatko Maček potpredsjednik stranke, nalazi se bolestan u svome stanu a dr. Stjepan Kerić radio je u pratnji delegata neodgovorne poslove u svojoj odvjetničkoj pisarni. Njemu je telefonski saopćeno odluka ministra unutrašnjih poslova g. Bože Maksimovića. Oslobođeni internici zadržali su se neko vrijeme u razgovoru sa predsjednikom Stjepanom Radićem, koji je još uvijek bio čuvan po redu sa natakunim bodom na pušci.

Nesto prije jedan sat branitelj gospodina Stjepana Radića dr. Ivica Kovačević usao je u sobu za razgovor u kojoj je g. Radić bio u živoj debati sa oslobođenim vodstvom HSS te je uzbuđenim glasom rekao:

— Gospodine predsjedniče izvolite me slijediti do predst. sudb. stola.

Gospodin Radić je prekinuo razgovor i uputio se u pratnji svoga odvjetnika i svojih političkih drugova te strazara sa natakunim bodom u sobu predsjednika sudbenog stola gospodina Bačca.

Tu je predsjednik sudbenog stola saopćio gospodinu Stjepanu Radiću da je previšnjim ukazom Nj. Vel. kralja abaliran postupak protiv njega i da je od onoga momenta slobodan.

Iza toga u prisustvu predsjednika sudbenog stola, suca istražitelja dra. Slavije Koblara i državnog odvjetnika dra. Žilića, kao i branitelja dra. Ivica Kovačevića, sastavljen je sa g. Stjepanom Radićem zapisnik.

Poslije toga stigli su pred zgradu sudbenog stola automobili, kojima su se Stjepan Radić i oslobođeno vodstvo HSS odvezli do bolesnoga potpredsjednika HSS dra. Vlatka Mačeka odakle su oko pola 2 sata krenuli da se zajednički fotografiraju.

Kada je g. Stjepan Radiću bilo saopćeno previšnje rješenje o aboliciji on je uskliknuo: — Hvalim Bogu, narodu i kralju!

Čim je Stjepan Radić bio pušten na slobodu, odmah je poslao u Beograd ova tri brzojave: — Njegovom Velicanstvu kralju Aleksandru, Beograd.

Slavenskom vidovitšću, državničkom ocjenom priika i ljudi, mirom Uzvišenoga Roditelja, odlučnošću plemenitoga značaja Svoga, a u savršenom skladu sa sjajnim slobodarskim i ustavno-parlamentarnim tradicijama Doma Karadjordjeva, posjepili ste i osigurali ste narodni sporazum kakvo veliko djelo narodna izmirena na seljacom osnovu rada, razvika, na ustavnom temelju zakonitosti, ravnopravnosti i slobode, a u težnji ka vječnim idealima Čovječnosti, Pravice i Mira. Da Bug blagoslovi i poživi Vaše Velicanstvo i naš cijeli vladalacki Dom! — Stjepan Radić.

— Nikoli P. Pašiću, predsjedniku vlade — Beograd.

Kroz svu gustinu maglu međusobnoga nepoznavanja i nepovjerenja i kroz još gusću mrežu laži i spletki Vaš je bogodanom prisustvu ste svoji: u nama prozvali svu laž, svu nečinu narodnoga sporazuma, te ste gotovo nečinu i nevidljivo ovo veliko djelo utvrdili i usavršili, da mi Hrvati i Srbi kao srčika sveukupnog naroda našega i kao stožer nove zajedničke države naše ustrajnim zajedničkim radom postepeno izgradimo uzor slavenske seljačke države u srednjoj slobodi, u sveopćoj prosvietli i bogostanji i u praktičnoj i u potpunoj provedbi Čovječnosti, Pravice i Mira.

Dao Vam Svevišnji doživjeti što zdravije i obilnije plodove iz ovoga Vašega velikoga djela. — Stjepan Radić.

— Ljubi Živkoviću, predsjedniku kluba narodne radikalne stranke — Beograd.

Cestitam Vama i klubu na dubokom razumijevanju zajedničkih seljačkih i narodnih i državnih potreba i težnji i na slobodi i odlučnosti, s kojom prihvatite narodni sporazum.

Hvala Bogu, narodu i kralju. — Stjepan Radić.

Kralj se je iz Beograda povratio na Bled i novine javljaju, da će Stjepan Radić u pratnji svog nekada ministra Pavla Radića ići kralju u audijencu na Bled, da mu se lično zahvali, što je ukinuo postupak prot njemu i njegovoj stranci.

Tadja valuta na tričanskoj burzi.

Trst, dne 22. jula 1925. Jedna engleska lira šterlina 130—131 italijanska lira; 1 amer. dolar 27 ital. lira; 100 švicarskih franka 521—525 ital. lira; 100 francuskih franka 127 ital. lira; 100 čehoslovačkih kruna 80 ital. lira; 100 jugoslov. dinara 47—47.25 ital. lira; 1000 mađarskih kruna 38 ital. centezima; 100 austriskih šilinga 375—385 ital. lira.

P O D L I S T A K

Kralj Tomislav i njegova doba

Ove se godine slavi hiljadugodišnjica hrvatskog kraljevstva. Slavi se dakle hiljadugodišnji razvoj narodnog života i narodne svijesti. Uspomena je to na ogromni otpor našeg naroda, koji se kroz 10 vijekova borio i znao sačuvali svoju narodnu osebinu. Važno je dakle da znamo, kakve su prilike bile na Balkanu, pa evo iznašamo povijest Hrvatske za vrijeme prvog hrvatskog kralja Tomislava od god. 910. do 930.

U doba hrvatskih knezova nastavali su Hrvati krajeve između rijeke Raše u Istri, rijeke Drina u Albaniji, te između Jadranskog mora i rijeke Drine. Na tom prostoru bilo je više oblasti i to: Bijela Hrvatska između Raše i rijeke Cetine (u Dalmaciji), te planine Kapele, Crvena Hrvatska od Cetine do Drima; ova se opet

DOPISI

IZ RIJEKE.

Bili ili ne biti... zaplijena. - Rokovo obećanje... - Susseiove Jeremiade. - Riječki «brontoloni».

Dvije riječi pro domo — to će reći: za sebe. Na Riječi me svi pitaju: «digo, Rokac, come la magnemo?» — A to će reći: što i kako ćete pisati sada, kad je zakon od štampi gotovo na snazi, ili kako bi se bilo negda reklo: u kreposti? Sve italijanske opozicione novine, kojima djavao ne da mira, te neprestano zabadaju svoj nos u stvari gospodina Ministra Predsjednika i njegove stranke, plijene se sve u šesnaest. «Corriere della Sera», najveći i najznamenitiji italijanski list, dobio je nedavno jedan strogi «erbajs» ili «dikau», da će biti obustavljen, ako samo još jedan jedini put napise štogod, protiv današnje vladavine u Italiji. Isto tako «Stampa» u Turinu i «Edinost» je bila već nekoliko puta zaplijena, a i ova naša «Istarska Riječ». Jednom riječi: plijene se svi listovi, koji ne pripadaju stranci, koja je danas na vladi.

«Corriere della Sera» prigruje je glavu. O domaćoj, unutrašnjoj, italijanskoj politici piše vrlo malo i to samo ono, što se ne može zaplijeniti. Prigruje su glavu i mnogi drugi, a ako ovako potraje, prigruje će i svi ostali. To zahtjeva od nas svih «salus populi» — ili kako bi se hrvatski reklo: narodno... salo (salus — salo). Gdje nema mira i reda, tu nema ni dobre probeave, a gdje nema dobre probeave, tu ne može biti ni sala ni ikakvog tustija, a gdje nema sala ni tustija, tu ne može da bude ni «corpore sano», a gdje nema zdrava tijela tu ne može da bude ni zdrave pamti. Zato se i kaže, da «salus populi» mora biti «suprema lex» — najviši zakon za svakoga. Mi smo se Fijumani «oduvijek držali toga, za to su naši praci još prije «arca romana» govorili i pisali: «Trubhus populi — suprema lex esto!».

Mala prije sam dakle izložio, kako su pred prečestim zaplijenama gotovo svi već prigruili glavu. Sada su sve oči uprte u mene, Rokca, i svak se pita: hoću li i ja prigruiti svoju? Odgovaram: ja sam se bavio državnom politikom — unutrašnjom i vanjskom — samo u vrijeme, dok je Rijeka bila slobodna i «in perpetuo» nezavisna i samostalna država. Otkad Rijeka nije više samostalna država, ja se — razumije se — ne bavim više ni njezinom nutrašnjoj ni vanjskom politikom i to naprosto zato, što Rijeka više takove politike nema a i ne treba da je ima. Izim toga ja sam prije više vremena svečano izjavio, da sam u svemu i u svačemu, što se oko mene događa, potpuno neutralan, a to će reći, da ja na svu politiku od cijeloga ovoga svijeta svečano lučkam.

Medjutim, da ne bi došlo do kakvog nesporazuma, ja opet glasno i jasno izjavljam, da ću i unaprijed ostati neutralan baš kao i do sada i još izjavljam: da neću spominjati uzalud nijednoga velikoga gospodina, koji danas vedri i oblači; da ću sveiktovati sve bledane i sve fešte, što ih je vlada do danas odredila i što će ih, ako Bog da, još odrediti, da ću poštovali svakoga mlađega od sebe, da mi se produlje dani na zemlji ovoj žalosnoj; da neću ubijati ljude nego samo u... pojmi; da neću činiti preljube iako nije to na Riječi običaj; da neću krasti ništa drugo, nego samo Bogu dane; da neću svjedočiti ni lažno ni istinito ni u kakvoj domaćoj «ateri»; i da neću poželjati ništa od onoga, što je još ostalo od negdašnjega Punto franka, a niti ću poželjati zene bližnjega svoga (za ovo mogu da garantiram), neću ću poželjati ni slugu ni služkinje; iako to nije na Riječi adet, pa ni vola neću poželjati ni margarca ni mule, već i sv. dretati onako, kako i onaj naš svetli Ivan Nepomucani na Fimere; ni semo ni tamo — to će reći: neutralno.

Ovu izjavu potpisuje i Ninetta vstorozec, tako da se može reći, da se nas dvojice, Ninetta i ja, nalazimo «in una botte de terro» — a to će reći: u bačvi kao i onaj grčki filozof Diogenes.

Mnogi će pitati: O čemu će dakle pisati, covječe, kad si ovom gorčom izjavom sam sebe gotovo svega olijedio? Nek sebi za to niko ne tare glavu. Slijediti ću po korak «Vedetta», koja nije još nikada bila zaplijena, pa ću pisati: o onima, koji se rode, koji se žene i umiru. Pisat ću i o poštanjskim markama i o onim znamenitim ljudima, koji ih skupljaju. Pisat ću o Futbalu, o «barufama» u Starom gradu, o koncertu u kavani «Boors» i o

stotinu drugih stvari, kojima nas «Vedetta» usređuje iz dana u dan.

Katkad ću reći koju i o našem Eduardu Susmelu, koji od svih Fijumana ima jedini kuraž, da kadgod kaže, da nije baš sve zlo, što nas Riječi sja... Tako i ovih dana jadikuje on u jednom svom članku u «Piccola della Sera», i veli, da budućnost, kojoj ide naša Rijeka u susret, nije baš najružnija... Tuži se na Njemacku, koja da čini našu rijeku velikom konkurencijom: ta je velika vlast snizila tarife na onim željeznicama, što vode u Hamburg, tako da Česi i Austrijanci vole slati svoju robu u svijet preko Hamburga nego li preko nas. To bi, veli Susmel, trebalo spriječiti. I još nešto: Sada hoće i Mađari, da se sporazume s Njemackom, pa će i oni, da šalju svoju robu preko Hamburga. I na Jugoslaviju tuži se, naš Eduardo i veli, da i ta država gleda, kako bi digla svoje luke, a naštu Rijeku i nabrajaj probrodarska društva, što su se već do sada u Jugoslaviji obrazovala i koja se se još obrazovat, i opet svu na golemu štetu ove naše holokaustilne «irotoce».

«Vedetti» se nimalo ne sviđaju ovakve jeremiade. Ona veli: mi imamo u Rimu jednu jaku nacionalnu vladu, koja je već za Rijeku uradila mnogo. Ta će vlada sa svojim Duceotom na telu ukinuti još više, ali treba da se ustrajmo, najzad na Marija Terezija nije sagradila Rijeke u jedan dan.

Tu ima «Vedetta» posve pravo — i ja se u tome s njome sasvim slažem. Nada je velika stvar, jer čhi vive sperando, muore — kako sam ti rekao...

Rijeka je krcata takozvanih «brontolona». Ti «brontoloni» ne daju mira ni sebi ni drugima. Zagrljivši su «brontoloni» na uvijek nešto prigovaraju, neprestano kritikuju i grizu. Tako su i ovih dana sve jedan drugomu pripisivali: — Hml venticinque milioni! Ti eredi che li vedemore! Ma proprio! Kad eto — nije prošlo ni petnaest dana, a dekrēt o tim milijunima je tu, a za njim će i milijuni sami. Mislite, da je to koliko djelovalo na naše «brontolone»? Nije! Jedva su čuli, da su milijuni već blizu, a on udarili u druge diple: — Ehl gran robal Dvadeset i pet milijuna! Recimo, da nas na Riječi ima 50 tisuća duša, to bi na svaku glavu palo po 500 lira. Za tih 500 lira mi moramo platiti državi 4%, ako pak onaj novac uložimo u banku, dobit ćemo najviše 8%; ostane za nas: 4% — to će reći na godinu — 20 lira interesa. Od toga treba platiti za razne ricchezze mobilne i druge takse jednog 7 lira, tako, da će nam svakome ostati oko 13 lira, upravo toliko, koliko stoji dva «jelata» u kavani Central...

Ovo mi je juče pripovijedao jedan moj prijatelj iz Livorna. On da je taj razgovor čuo put Turnom... I još mi je rekao: — I za ovakove ljude mi smo prolili toliko naše krvi!

Ja sam mu nato kazao: — Amico caro! Mi imamo jednu hrvatsku poslovicu, koja veli: ne čini dobro, da te zlo ne najdel. Non sta far del ben, che non te trova el mal. Del resto, mi Fijumanci smo inače vrlo dobri i čestiti ljudi, ali imamo jednu strašnu pogriješku: ni vrag nam ne može da ugodi. Semo proprio holokaustilni...

IZ TRABE KRAJ BERMA.

Do pred osam dana imali smo lijepu, tople dane. U polju nam je sve lijepo uspijevalo, a mi smo se s nadom u dobru jetinu veselili. Ali nada je varava, i mi smo ovoga puta ostali prevareni i ozalošćeni. — U četrtak 16. o. m. s. južne su se strane počele sakupljati mrmljanje i sjevanje najviljo tešku, krupnu tuču, koja je od mala potukla jako Pazinsko polje, oko Tinjana, Zežena, Berma, Velih i Malih Belci i po Trvičini. Inače su drugi krajevi ostali netaknuti. Tri četvrtine svega grožđa uništeno je. Kukuruz nam je na mjestima sav isprebijan. Nepožeta još polja oštećena su jako. Sreće nas boli, kad počnemo na sve ovo da mislimo i kad računamo, da je ovo sada veselo tako zvana sveta godina, koja je za nas zalosna i teška. Zivot nam je težak i onda kada nas ne pohadjaju ovakve nesreće, ali u ovakvim se slučajevima osjećamo sasvim potušni. Čime da preživimo ovu godinu i odakle da uzmemo velike, svote novca, da platimo gorke poreze?

Zalosna je i bijedna ova naša istarska gruda i mi smo na njoj siromašni patnici. Ali se nadamo još uvijek boljemu. — Seljački mladić.

Luca i Mara.



Mara: Dunke — sli su nam.
Luca: A su — su, da bi tako ne!
Mara: Ki zna, kade te bit već?
Luca: Po onem, kako j' moj Jurina zračunaj, oni bi sada morali bit već preko kunfina. I ako ne štentaju kade na put, oni te bit va dva dni va Parije.
Mara: Bože moj, da je ovo najedanput našem mužem prišlo va glavu, da su se stavili na ov' strašni i dugi put okole sveta.
Luca: Covek nikad ne zna, ni ča j' za bolje ni ča j' za huje. Ja bim, to se zna, narivolela, da su nam doma, ma speta — kada dobro promislim, ni mi ni žal, da su se malo zgubili za neko malo vreme. Ti znaš, kako oni, kada govore ale prisu, ne gledaju ni ovamo ni onamo — njemu j' ravno odburse i otrkšue, da nijeg je na zajike. A to se danas ne sme, zač su zakoni drugačiji.
Mara: A je pravo, lej! Rečeš ale pak napiseš jednu malu stvar i na — gospodin guvernatur ti valje pošalju sekucijon.
Luca: A ča čemo no? Zakon je zakon — i da sam ja gospodinja ministresa, ja bim rekla: leja je leja — neka se spoštue.
Mara: I pravo biš imela! Ja mislim, da ni bilo dneva, da ne bim ta spomenula najmanje dvajset puti mojuu Franine. Frane, rekla bim mu, ti znaš, da ono ča ti i Jurina govoriče, čitaju danaska najveći ministri va Rime. I svi oni govore, da ste vi jako mudri i štufi. A uprav zato vam svaku vašu besedicu vagaju i obraču, obraču i vagaju i to ne na kakvoj veloj vage, nego na onoj malo-jakovoj češ nač va špicjarije i na ko je se otrov peze.
Luca: Uprav tako sam i ja govorila mojuu Jurini. Ne jedan nego sto puti. Kada znate, rekla sam mu ja, iako najveći ljudi va Italije, gledaju skroz kanočaji svaku vašu besedicu, obrnite prevu, zaočajte malo, pustite tu vrazju politiku po bande, pak čete videt, kako te vas pustit na mire. Jedan veli Talijan rekaj je jedanput eche la politika je una bruta koša, e ke piju ke se misija drento, piju la špučja...

Mara: A to je bilo, kako da zidu govoris. Komač sada, kada j' prišla kosa na kamiki, malci su se opameteli i odlučili, da te za neko vreme pustit politiku na stran i da te govorit od drugih stvarah, ke se ne tiku ni ministri ni guvernatore.
Luca: Ja, ma kako pul njih dveh zajik ne će nego na skrbinu, to nisu pravo ni usli oprli i već su speta počeli govorit od politiki. Ja sam ih speta pokarala, a nato će mi moj Jurina: — Ja — draga moja! Dika ne će nego na ono, ča j' navikla, tako i mi dva: dokle se budemo vukli ovuda, mi čemo

Sirite „Istarsku Riječ“!

izvi iz naroda medju kojima su najvažniji: Trpimir, koji se naziva 852. god. knez hrvatski («dux Croatiae») i to je prvi put što se ime hrvatsko halazi ubilježeno u historijskim spomenicima. — Kresimir, Domagoj, Zdeslav, Branimir koji učini svoje državu potpuno nezavisnom, narod pridruži stalno katoličkoj crkvi i papi rimskom i prišli Mlečane da mu plaćaju godišnji danak za slobodnu plovidbu po Jadranskom moru. Mutimir i Višeslav. Oko god. 910. sjedi na prijestolu hrvatskih knezova Tomislav (oko 910. do 930.) po svoj prilici naslednik kneza Višeslava. Za njegovog vladanja dogod se važna promjena u Podunavlju, kuda su provalili Mađari i otmali otajde svoju državu. Mađari zajedno sa Njemcima razore veliku slavensku Moravsku državu i presjeku zavajke vezu između sjevernih i južnih Slavena, koja je sve dotad postojala. Od Dalmacije (dalmatinske gradove i otke) da njom upravlja kao carski konzul. Simeun zavajke vezu između sjevernih i južnih Slavena, koja je sve dotad postojala. Od Dalmacije (dalmatinske gradove i otke) da njom upravlja kao carski konzul. Simeun pedigne vojsku na srpskoja kneza Zafar

ne će odoljeti i združe se sa Hrvatima u Tomislavovoj državi, koji zavlada čitavom zemljom hrvatskom od mora do Drave i u srećnim ratovima s Mađarima utvrdi Dravu kao sjevernu granicu države hrvatske. Uto su nastali i na istoku hrvatske države važni događaji. Najslavniji tada dalmatinski vladar, bugarski car Simeun nastojeći da proširi svoju već tada veliku i jaku državu, pokori u dugim ratovima kneževine srpsku i postavši za kneza svoga stitienca Zahariju, koji je ondje vladao pod vrhovnim gospodstvom bugarskim. No Zaharija stavi svoju kneževinu pod vrhovnu vlast bizantskoga cara, a u priliku potrebi bizansko carstvo da siomi veliku moć, podigne Simeuna bugarskoga. Zato bizantski car nastojeći da protiv Simeuna podigne Tomislava i humskog kneza Mihajla Viševića, pa Tomislavu preda carsku Dalmaciju (dalmatinske gradove i otke) da njom upravlja kao carski konzul. Simeun pedigne vojsku na srpskoja kneza Zafar

POZOR!

Po nekim našim selima idu sumljive osobe, koje izjavljuju da su poslone od političkog društva "Edinosti" u Trstu i od našeg poslanika gosp. dra Willana. Javljam našim ljudima, da ne nasjedaju takvim osobama i nek se ne upuštaju s njima apsolutno u nikakav razgovor. Naši povjerenici poznaju lično odbornike političkog društva pa radi toga, nek svaki bude na oprezu i nek se ne dade zavesti.

Osnovanje šumarskog odbora za Istru.

Ministarstvo za narodno gospodarstvo je na temelju čl. 180 kr. dekreta dd. 30. XII. 1923 br. 3267 osnovalo dne 6. VII. 1925 šumarski odbor za Istru u Puli. Za trogodište 1925-1927 bio je imenovan predsjednikom dr. L. Rizzi u Puli. Članovi tog odbora su inž. Italo de Franceschi, Luigi Candussi, Giovanni Petris iz Pule, Virgilio Bolmarcich iz Cresa, dr. Achille Sacchi, ravnatelj poljođelske putujuće škole u Puli, inž. Dejach te inspektor šumarskog odjelenja u Trstu, Tajnikom je određen inž. Giulio Angelini, šumarski inspektor u Puli.

Svaka općina u pokrajini imati će svoga zastupnika, koji će sudjelovati u tom odboru pa će imati i pravo glasa u svim onim predmetima, koji se odnose na njegovu općinu.

Osnovanjem tog šumarskog odbora sadašnja pokrajinska komisija za pošumljivanje krasa u Istri prestaje ekzistirati i njezini poslovi prelaze na ovaj novo osnovani odbor, dok se ne osnuje od zakona predviđena zadruga.

Pod kompetenciju odbora spadaju sve molbe za siječnju, za dobru, za pošumljivanje, za pašu, za pobiranje lišća, stelje i šljunka, za vadenje kamenja itd. Dotične molbe morat će se prikazati kr. šumarskim kotarima, koji ih posijše proslijedjuju navedenom odboru.

† Jure Kapić.

U srijedu umro je u Splitu u dobi od 64 godine poznati pučki pjesnik i urednik "Pučkog Lista" Jure Kapić. Još iz mladenčkih dana isticao se je kao pučki učitelj rodoljubljem za narodnu stvar osobito u borbi za oslobođenje splitske općine iz talijanskih ruku. Kad je godine 1890 bilo pokretno prvo pučko glasilo u Dalmaciji "Pučki List", on je uz don Franju Ivanševića bio glavni saradnik, a kasnije i urednik tog lista "Pučki List" bio je raširen i po Istri, jer je u njemu pokojni Kapić pjevao divne pjesme u narodnom stilu. Izdao je zbirku svojih "Pučkih Pjesama". Zanimivi su opisi njegovih "Putovanja". Osobito se je istakao svojim rodoljubnim pjesmama za vrijeme balkanskog rata, te je stekao mnogo priznanja u Srbiji i Vojskoini. Ima u Istri više ljudi, koji znadu mnoge njegove pjesme na pamet, a to sve radi onako lijepog pučkog pjevanja.

Nek je vječna uspomena pučkom, pjesniku Juri Kapiću.

U Sjevernu Ameriku mogu samo žene.

Fiskalna godina za iseljenje u Sjevernu Ameriku traje od 1. jula—jedne godine do 30. juna druge godine. Sada će se raspoređivati iseljenje u Sjevernu Ameriku za fiskalnu godinu 1925—26 (t. j. od 1. jula 1925 do 30. juna 1926. Na generalni iseljenički komisarijat (Commissariato generale dell'Emigracione) i na njegove podređene urede (Ispettorati) dolazi na hiljade molba. Budući da se iz Italije može iseliti svake godine u Sjevernu Ameriku samo nešto više od 1700 osoba, to je ministar vanjskih poslova odredio, da u broj iseljenika idu samo žene, čiji se muževi najmanje 4 godine nalaze u Sj. Americi, a one nisu mogle dosada doći na red iseljenika radi prevelikog broja. Iznimno moći će s takvim ženama da idu i njihove neudate kćeri ili sinovi ispod 15 godina. Do najkasnije 31. augusta mora se uložiti molbu na Prefekturu, Potprefekturu ili Kvesturu. One koje mole da otiđu u Ameriku, prije svog odlaska moraju da dokažu da ih njihovi muževi zovu. Moraju imati takozvani "Atto di richiamo". Nikakve druge molbe za iseljenje u Sjevernu Ameriku ne će biti uzete u obzir.

Napetici za sabiranje članova za Djačku Maticu.

Redoviti članovi mogu biti osobe ne mlađe od 17 godina. Članom ustanoviteljem može postati svaki pojedinac, koji plati jedamput za uvijek 100 lira, a društva i ustanove, ako plate iznos od 100 lira za vrijeme od 5 godina. Redovita članarina je na prošlogodišnjoj glavnoj skupštini određena 6 lira za društvenu godinu, koja traje od 1. augusta jedne do 31. jula druge godine. Uplatina iznosi 2 lire. Svaki novi član mora ispuniti pristupnicu. Iznos od 8 lira (članarina 6, a uplatinu 2) plaća putem poličke Zadrugne Zveze u Trstu. Kad društveni ured primi ispunjene pristupnice i preko Zadrugne Zveze iznos od 8 lira, pošalje novom članu društvenu iskaznicu. Novi članovi prime također i društvena pravila, ako pošalju 1 liru za poštarinu.

Ulaganje molba na Djačku Maticu.

Djačka Matica u Trstu javlja, da prima molbe za školsku godinu 1925/26 do uključivo 31. augusta ov. god. Bez iznimke sve molbe moraju biti napisane na formularu izdanom od društva, a koji se dobije kod svih djačkih društava Juljske Krajinie u uredu Djačke Matice u Trstu, via Fabio Filzi 10, I. Tko želi imati formular direktno od Djačke Matice, nek pošalje točan naslov i neka priloži u pismu marku od 60 centezima. Opominje se, da će se uzeti u obzir samo molbe onih djaka, koji će sakupiti nekoliko članova za Djačku Maticu. Pristupnice za nove članove se dobije u uredu Dj. M. i kod svih djačkih društava. Istodobno napominje Dj. Matica, da djaci, koji su navršili 17. godinu, su i sami članovi. U protivnom slučajsu su članovi njihovi roditelji.

Svako molbi, u kojoj moraju biti navedeni razlozi, radi kojih se molli potpora, moraju biti priloženi ovi dokumenti: 1) siromašni list; 2) dokaz da molilac pohađa školu; 3) dokaz da je prošle godine svršio s dobrih uspjehom (ako nije tek početnik); kod visokoškolača da je položio pretpisane ispite, odnosno kolokvije; 4) domovnicu (potvrdu o državljanstvu). U molbi mora da bude navedeno sve, što tvori podlogu za pravilno riješenje iste.

Skupština visokoškolača, učlanjenih u Djačku Maticu.

Djačka Matica u Trstu javlja, da će se visokoškolska skupština svih u društvo učlanjenih visokoškolača vršiti dne 23. augusta ov. god. u Trstu s običnim dnevnim redom. Aktivno i pasivno pravo glasa imaju visokoškoleci, koji su se upisali u Djačku Maticu do 1. januara ove godine i koji su u redu sa članarimom.

Tražbine naprama u. eraru.

Ministarstvo financija će isplaćivati predjuma (na račun), od 70% za tražbine proti bivšem austro-ugarskom eraru; koje izviraju iz redovitih ili neredovitih rekvizicija. Davat će se ovaj predjuma samo za štete, koje su jednake ratnoj šteti. Dakle za one tražbine, koje su prijavljene na finansijsku Intendanciju. Ove su tražbine bile prijavljene do 24. aprila ove godine. Nema predjuma za tražbine, koje su predane na prefekturu (t. j. tražbine za pojednako odijelo, za penzije, za nadnice itd.) Za isplatu predjuma treba učiniti molbu na finansijsku Intendanciju, kojoj si prijavi tražbinu. Rok za ulaganje molba za predjuma je do 6. augusta ove godine. Političko društvo "Edinost", odbor za Istru sastavljaći će svojim članovima i predplatnicima "Istarske Riječi" ove molbe za predjuma.

Dekret o ograničavanju prava vlasništva na granici ponovno uspostavljen.

Svi se još dobro sjećamo onog silnog vihara što ga je prošle godine mjeseca maja podigao dekret o ograničavanju prava vlasništva na granici u našim pokrajinama. Tada je bilo stupanje dekreta u prijetnju, usljed silnog negodovanja i protesta sa svih strana, privremeno odgođeno. Sada je ministarstvo unutarnjih djela odredilo, da ona odgoda dekreta ne smije se nikako tumačiti na ustrb državnih interesa, nego da mora biti tumačena tako, da budu državi sačuvana sva prava, koja njoj proizlaze iz onog dekreta. Time stojimo upravo pred nejakom groteskom, jer dekret, i ako je suspendiran, to on ipak ima da se primijeni. Znamo da su se italijanski privredni i trgovački krugovi i interesiti već zato zanimati, da bude dekret ponovno suspendiran.

Megio de cusi no la poderave andar.

Raffaele Rossetti optužen.

Raffaele Rossetti, odlikovan zlatnom medaljom, koji je u Puli potopio najveću austrijsku ratnu ladju "Viribus Unitis" optužen je za uvrijeđdu vlasti. Kad je naime prošlog ponedjeljka došlo do incidenta između fašista i njihovih protivnika u Firenci, kvestor je među protivnicima opazio i Rossetti-a te ga je pozvao da kao junak junaku dadu ruku. Rossetti mu je odgovorio: "Ja ne dajem ruku činovniku fašističke vlade." Radi toga je kvestor podigao tužbu.

Svega po malo

U Indulu ubio devet osoba. U mjestu Santa Venera na Siciliji, neki je seljak u napadu besnila ubio iz svoje devedeset osoba, među njima nekoliko svojih rođaka. Nesretnika je omogućio njegov nećak, koga je isto htio da ubije, ali taj je bio briži i ubo o njega.

Turske žene u avijaciji.

U tečaju avijatičke škole, koji se doskora otvara u Angori primljene su tri turske žene. Turski reformisti, kako vidimo, nastavljaju neumorno svoj rad za progres, odakle će naravno turske žene dobiti najveće koristi. Mjesto robinja u haremu pošlat će ravnopravni članovi ljudskog društva.

Bogati djeđdan.

Nekog je dana došao u policijski komisarijat jedan elegantni gospodin i predao komesaru prekrasan biserni djeđdan (ogrlicu) i izjavio, da je taj djeđdan našao na ulici. Svoje imena nije htio da kaže i izjavio je, da ne želi nikakve nagrade. Policijski komesar dao je djeđdan procijeniti kod jednog draguljara i ovaj je utrdio, da djeđdan vrijedi 900.000 franka.

Zabrana prodaje čučala.

Neki je dan francuski parlament donio zakon, da se ne smiju prodavati čučala za malenu djecu, jer djeca, kad uzmu u usta čučalo gutaju unijune sitnoziva (mikroba) i navuku na sebe razne bolesti. Od sada dalje, kad francosko dijete bude plakalo, ne će mu ostati drugo, nego da siše svoj palac. Svakako je ovo sa zdravstvenog stanovišta pametna odzrada.

Smrt razbojnice u Rusiji.

Ovih se dana vodila u Kijevu rasprava proti Matreni Petrovnoj Trejko, poznatoj pod imenom "Narusa" i proti dsmoric njezinih drugova, bivših oficira u carskoj vojsci. Iza kako je u Rusiji buknuła revolucija Narusa je sakupila bandu od 300 razbojnika, koji su početkom revolucije bili ispušteni iz zatvora. Sa ovom bandom ona je išla po čitavoj Ukrajini terorizirajući sela i gradove, pljačkajući svakoga i ubijajući nevine građane. Tribunal u Kijevu konstatirao je, da je ona sa svojom bandom počinila 312 grabeža, 217 palježa, a ubila 712 ljudi, premda imade svega toga više, nego li je sud mogao ustanoviti. Iz početka je ona nastupala kao skrajna revolucionerka, ali kad je opazila, da njezini banditi čine razne napadaje i grabeže za svoj račun i da postaju nepokorni, stala je primati u svoje kolo oficire i vojnike bivše carske vojske, a svoje prve bandite je malo po malo jednoga za drugim poučijala. Iza kako je završila svoju bandu, u aprilu mjesecu 1922. udala se za pukovnika Ivana Trejka Ivanova. Od tog vremena borila se je proti sovjetskim vlastima, te poučijala više stotina sovjetskih oficira i činovnika. Narod je držao, da nju djavalo štiti, jer je u mnogobrojnih okršajima i atentata strelno izlazila. U maju mjesecu 1924. su je uhvatili zajedno sa osmoricom njezinih ortaka, iza kako ju je sovjetska vojska 3 mjeseca progurala. Ostali njezini drugovi su većinom poginuli u bojevima.

Rasprava prema ovoj čudnoj ženski, trajala je 3 dana. Ona i njezini drugovi osuđeni su na smrt. Drugog dana iza proglašenja osude, na dvoristi kijejskog zatvora, postrijeljeni su, jedan za drugim njezini ortaci na njezine oči. Kad je došao red na nju, izjavila je, da se ne kaje za svoje zločine, a kad je pristupio k njoj svećenik, da joj pošolje vjersku utehu, ona mu je pljunula u lice. Pogodičena sa 7 metaka (tanata), srušila se na zemlju i još se trzala duže vremena, te je morao jedan volnik da nju razbije lubanju. Bilo joj je 28 godina.

Književnost i umjetnost

"Krvava Bugarska"

Nez Matošević, dopisnik "Jutarnjega Lista", koji je u posljednje vrijeme boravio u Bugarskoj, izdao je knjigu "Krvava Bugarska", u kojoj je sabrao članke i dopise o taj zemlji, gdje vladaju bombe, puške, bajonete i vješala. Laganim i zanimivim stilom prikazana je današnja Bugarska te razni bugarski političari: Lazarov, Čankov, Kalfov, car Boris, Stamboljski itd. tako da je to pregled novije političke povijesti Bugarske i današnja prava slika te krvave zemlje, koja je postala centar svjetskog zanimanja. Knjiga je ukrašena sa 12 slika, a cijena je 15 Dinara te se dobiva u svakoj knjižari u Zagrebu ili u komisiji kod Nakladnog Zavoda "Neva", Zagreb, Draškovićeva ulica broj 54.

Darovi

Da počaste uspomenu svog blagopokojnog druga i prijatelja Rikarda Tomasića, darovali su za "Istarsku Riječ": g. dr. Uliks Stanger L. 50, g. Jeto Petrović L. 50, g. Ivan Mender L. 100, g. Stjepan Car L. 50, g.đa Marija udova Tomasić i sinovi L. 100, g. Miran Julije L. 50, g. V. Car Emin L. 20, g. Albin Priskić L. 10, g. A. Tomasić L. 15, g. Petar Priskić L. 10. Za "Djačku Maticu": g. Jeto Petrović L. 50, g. Rikardo Jurković L. 50, g. Julije Miran L. 50, g. Ivan Ledić L. 50, M. i V. Kundić L. 50, g. dr. Ante Grgurina L. 100, g.đa Marija udova Tomasić i sinovi mjesto, g. Jenca L. 200, g. Josip Brumnjak L. 10; ukupno dakle L. 1025, od kojih za "Istar. Riječ" L. 465, a za "Djačku Maticu" L. 560.

U istu svrhu daruje za "Ist. Riječ" predsjednik društva "Quarnero" u Opatici lira 100 i g. Josip Bole, trgovac na Rijeci lira 50. Reretić Marko, Unije, Mali Lošinj daruje L. 450 za "Istarsku Riječ"

Priposlano

Onima, kojih se tiče.

U broju 27 "Pučkog Prijatelja" od 27. jula 1925. izišao je jedan neistinit članak iz Gračca. U tom dopisu neki pučki delija, koji se već odavno nalazi u naših narodnih protivnika, prikazuje nam objublvenu "Istarsku Riječ" lažnom, ustaje na obranu latinizatora naše italijanskog popa Mavrovicha, i — još najgorje — taj lažnivi dopis potpisuje našim imenima i to zajedno sa fašistima.

Da ne bi neupuceni svijet mislio da smo mi faktično potpisali onaj pamflet napomenutom listu, smatramo se dužni, da izjavimo sljedeće:

Pred nekoliko dana išli su od kuće Mate Petar Putinja e compagnia bolje nas stali nagovarati, da potpišemo taj izjavu, da se i nadalje vrši služba kojom hrvatskom jeziku. Mi smo im na to rekli, da smo uvijek pripravni potpisati takav izjavu i — potpisali smo se.

Međutim, na naše najveće začuđenje, nekoliko dana za tim osvanuo je u raspoloživom "Pučkom Prijatelju" napomenuti laži-dopis, koji mi nismo nikada potpisali niti ćemo ga potpisati, pa bilo to komu pravit ili ne. Gospoda oko "Pučkog Prijatelja" se ljuto varaju, ako misle, da oni moći i nadalje izrabljivati naša imena u nekršćanske i protunarodne svrhe. Toliko istine radi.

U Gračcu, dne 12. jula 1925.

Ivan Hrvatin, Josip Hrvatin, Miloš Mate, Milošič Antur, Jaramela Josip, Milošič Ivan, Milošič Vinko, Jadrečić Mate, Jadrečić Jure, Domjančić Josip, Staričić Jure, Milošič Franjo, Družetić Franjo, Ivan Tumpić, Josip Tumpić.

NB: Ostali potpisi, koji su bili u "Pučkom Prijatelju", jesu od fašista i onih, koji se danas nalaze u Puli, inozemstvu i vojnoštvu, što opet svjedoči da ti potpisi nisu potpisali napomenog članka kao ni mi.

*) Za članke pod temi naslovom uredništvo odgovara samo u toliko, koliko mu zakon nalaze.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: JISKARA "EDINOST" U TRSTU

KUPUJEMO i plaćamo po najvišim cijenama drva za ogrijev, drveni ugljen, hrastova i bukova debla, suhe pečurke, med, mlijeko, jaja, maslo itd. Kmeitsko-Trgovačko Društvo, Trieste, via Raffineria 4.

KUĆA NA PRODAJI sa gruntom, pogodna za gostionu u Pabri, nedaleko Volosko-Opatici. Informacije u "Villa Stiglic".

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić Krsnanci p. Zrnjnj (Gimino), Istra.

ALOJZIJ POVH
PIAZZA GARIBOLDI 2, prvi kat
Telefon 3-29
Najveće skladište satova i zlatnih predmeta u Trstu
Prodaje i na obroke

MED u svakoj količini a i u paknjima kupuje ZNIDERSIĆ & Co. u Bistrici (Prov. del Carnaro). Pošaljite uzorke.

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubove
kupuje
Zlatarna ALBERT POVH
Trst, Via Mazzini 46

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre, 11 Telefon: 5-18
PODRUŽNICE:
Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Meškovići, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split
CENTRALA u LJUBLJANI
Dioničita glavnica i pričuvna: 60.000.000 dinara.
Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloge na uložne knjizice, te ih ukamataćne sa 4 1/2, a uloge na tekuće račune sa 4 1/2 netto. Za otkaz vezanih uložaka plaća postotke po dogovoru. Izvršuje burzne naloge i daje u najam sigurnosne knjižice (SAFES)
Bilagan je otvorena od 9-12.50 i od 14-16 sati